

NÉPMŰVELŐK EGYMÁS KÖZT

Munkásvédelmi előadásorozat Újvidéken

A Népegészségügyi és Munkásvédelmi Szövetség idei második munkásügyi előadásorozatát Újvidéken rendezte, június 19—20-án. A 136 fővárosi résztvevőhöz az újvidékiek minden rétegéből kikerülő, szépszámú hallgatóság csatlakozott, amely nagy elismeréssel hallgatta az újvidéki keleti kereskedelmi főiskola márvány aulájában elhangzó, magas színvonalú előadásokat.

Donáth György elnök, képviselő megnyitójában Kormányzó Urunk 75. születésnapjáról megemlékezve nyitja meg a Szövetség ötödik háborús előadásorozatát, méltatva Újvidék város és vezetői jelentőségét.

Morvay Endre alpolgármester vezető előadásában a fővárosi munkáskérdéssel foglalkozott. Szindús és meleg szociális érzéstől fűtött előadásában az általános jellemzés keretébe állítja a legszociálisabb munkaadó, a főváros korszerű szociális felvágását és ennek gyakorlati megvalósítását. Az a kívánsága, hogy a vezetők újuljanak meg a munkásság sorából, a keresztény világnézet gyakorlatilag érvényesüljön, a főváros a munkapiac ingadozásában kiegyenlítő szerepet játsszék, a fokozatos haladás és teljesítmény — az egészséges fővárosi bérezési rendszer érvényesüljön a nyugbérkérdés hasonló kedvezőbb megoldásával — nagy helyesléssel találkozott. A főváros nagy sűyt vet az üzemi orvosi szolgálat szélességi és mélyégi kiépítésére, a balesetelhárítási tevékenység 300.000 P évi megtakarítást eredményez. Ismerteti a gyárgondozónői szolgálat és az egészségvizsgáló-intézet jelentőségét, a szociális munka részleteit, a tanoncotthon ügyét. Álapelvként a kiegyenlítést, központosítást, egységes rendezést jelöli meg, lelki téren a szeretet, megértés, törődés szellemében. Adatai, gondolatai mély hatást keltenek.

Deák Leó újvidéki főispán, a volt jugoszláviai magyarság politikai vezetője méltatja a Szövetségnek azt a fáradozását, mellyel a szociális kérdés eddigi ötlet-szerű kezelését a rendszeres megoldás irányában vezeti. A Beveridge-terv megemlékezésével nemzetközi szociális helyzetképet ad, azzal, hogy a tanulságok levonása elől a magyarság nem térhet ki. A munkásságot távol kívánja tartani a napi politikától, szükségesnek tartja a tőke szerepét és az állami beavatkozást a szociális munkában, hatalompolitika helyett az anyagi jólét megalapozását. Vázolja a magyar munkás helyzetét a jugoszláv uralom faji és gazdasági elnyomó politikája idején.

Kovács Ferenc professzor *Háború és gümőkór* című, rendkívül kifejező rajzokkal, számszerű adatokkal megvilágított előadásában az avatatlan hallgató előtt is teljesen világossá teszi a gümőkór felismerésének, gyógyíthatóságának és megelőzésének nagy kérdéseit. Ismerteti a gümőkór terjedésének három hullámhegyét: az urbanizáció korát, az iparosodást és a világháborút, a közlekedési utak betegségterjesztő szerepét, a nemzetközi tbc-halandóság fejlődését. A háború szerepét a fiatal-ság testi túleröltetésében, a zsúfoltság fertőzésterjesztő szerepében látja. Megoldás: béke, szűrővizsgálat, katonai biztosítás tbc ellen svájci példára, a betegek kiemelése, intézeti férőhelyek szaporítása, állam és társadalom közös munkája.

Szukovány Imre VKM osztályfőnök, az iskolaegészségügy vezető orvosa a szabadidőmozgalom történeti fejlődéséről tartott lendületes előadást. Elsősorban személyes, gazdag helyszíni tapasztalatai alapján a fejlődést a hasonló amerikai mozgalomra vezeti vissza. Abban a pihenő üdültetést tartja fontosnak. Ezt az alapot a német és olasz rendszer az állam politikai propagandájával fejlesztette tovább a testi, szellemi és nemzetnevelés közös szolgálatára.

Novabacky István városi tisztviselő főorvos Újvidék 1941 előtti és utáni egészségügyi intézményeit ismerteti. Elismeri mindazt, amit a „szerb Athén“ érdekében az örökre berendezkedni akaró szerbek tettek, rámutat azonban a hiányokra a közkórház, csatornázás, vízvezeték, egészségvédelem terén, amelyek a mai magyar vezetőség megoldásra váró, súlyos problémái.

Kádár Levente belügyi államtitkár az ONCsA-ról tartott előadást különös tekintettel a Délvidékre. Mellőzve minden elméleti szociológiát, az alap színmagyar jellegéhez méltó, józan szellemben vázolta annak célját: az értékes népréteg feleme-

lését, anyagi, erkölcsi, egészségügyi védelmét, gazdasági önállósághoz juttatását, elsősorban a mezőgazdasági néprétegben, de az iparban is. Különösen két megállapítása volt nagyjelentőségű. Egyrészt a háború után 200.000 falusi ház építési programja, másrészt az, hogy a hazai proletárság $\frac{2}{3}$ része színmagyar; a 134.000 sokgyermekes családból 43.000-et az ONCSA már megsegített, tehát közel egyharmadrészüket. Nagy tetszést aratott az a tapasztalat, hogy a segélyezettek 97%-a eleget tesz kötelezettségeinek anélkül, hogy bankgaranciával rendelkeznek. (Ezt biológiai értékedezetnek nevezem.) Nagy feltűnést keltett az a megállapítása, hogy a gyermekmenhelyi kérdés a családvédelmi keretben nyer megoldást, a gyermeknevelési pótlékokat pedig kiterjesztik a mezőgazdasági néprétegre.

Soós Aladár professzor az üzemi munkások élelmezési technikájának tudós, filozófiai rendszerezését adta a táplálkozás ma égető kérdésében, a szakember tisztánlátásával, szempontjainak újszerűségével és egyéni humorával. Igen figyelemre-méltó az az alapvető megállapítása, hogy az izlés kielégítése és az egyéni élelmezés nagyipari üzemekben is kivihető, anélkül, hogy költség-többletet okozna. A szakértelem azonban a szervezésben, beszerzésben, feldolgozásban, eljuttatásban nélkülözhetetlen.

Kramer Gyula főrendiházi tag, a volt jugoszláviai magyarság kulturális vezetője szívemarkoló erővel jellemezte a Délvidék multját a telepítések és a jugoszláv uralom keretében. Ezek eredményezték azt, hogy az államfenntartó magyarság a Délvidéken szegény szolgasorsba jutott, a földből kimaradt, gondozásban sem szociális, sem kulturális, sem gazdasági vonatkozásban nem részesült. (Sem a liberális világban, sem a szerb uralom alatt.) Ennek eredménye a jelenlegi súlyos helyzet, amelyen csak úgy lehet segíteni, ha a magyarságot minden téren számarányának megfelelően szerephez juttatjuk: gazdasági szakoktatás, könyvtárak, kertészkedés, szövetkezeti élet, szociális munka, kultúra révén.

Gyarmathy Imre városi tanácsnok előadása Újvidék gazdasági helyzetéről az előző előadás adatait szakszempontból egészítette ki igen erőteljesen és szemléltetően.

Pálos Károly városi tanácsnok Újvidék szociális helyzetét a jugoszláv elnyomó politika vázolásával tette érthetővé, rámutatva arra a számtalan és részben különleges nehézségre, amelyet a város mai magyar vezetőinek szociális téren kell megoldania.

Salamon Géza fővárosi tanácsnok ezúttal a főváros köztisztasági hivataláról adott kimerítő, színes, adatokban és gondolatokban gazdag tájékoztatót.

Tahy István, a keleti kereskedelmi iskola szociológus tanára a fogyasztás és szükséglet nagy fontosságát emeli ki a termelés túlértékelt szempontjához viszonyítva. Előadásának lényege az új közigazdasági irányokról — kritikánk szerint — az, hogy a közigazdaság alkalmazott élettan, irányításában tehát az élettan szelleme és ismerete szükséges.

Az újvidéki előadásorozat egész anyaga teljes terjedelmében könyvalakban is megjelenik, ugyanúgy, mint az előző négyé. Ezzel a nagyértékű anyag széles körök számára hozzáférhetővé válik, amivel a Népegészségügyi és Munkásvédelmi Szövetség jelentős szakirodalmi munkát is végez, a szociális kérdés előbbrevitelét is szolgálja.

A város sok nagyértékű szociális és egészségügyi intézményének helyszíni tanulmányozására az idő rövidege miatt nem volt lehetőség. De a város vezetői olyan átfogó képet adtak a délvidéki magyarság életéről a megszállás alatt és a visszacsatolás óta, hogy a délvidéki magyarság rendkívüli értékét, összetartását, munkáját, küzdelmes és szomorú multját, megelégsének nemzetmentő gazdasági jelentőségét és jobb jövőjébe vetett szilárd meggyőződésünket kétségtelenné tették.

Mély benyomást keltett a 3000 önkéntes női honvédelmi munkaszolgálatra jelentkezett ünnepélyes eskütétele a keleti kereskedelmi főiskola előtti téren, fényes ünnepség és tábori mise keretében. Gazdasági szempontból hozzáértők számára az újvidéki Darányi-telepen működő gazdakör egyedülálló erejű és sikerű, széleskörű, rendszeres tanító, nép- és nemzetnevelő, erkölcsi szempontból is magas színvonalú munkája jelentett nagy élményt. Ennek különös jelentőséget ad az a körülmény, hogy a gazdakör a munka orszolánrészét a jugoszláv politikai és gazdasági elnyomatás éve alatt alapozta meg és egy igen súlyos árvízkatasztrófával tett rendíthetetlenül tanuságot.

Elmondhatjuk tehát, hogy akik az újvidéki előadásokat hallgatták, lélekben, magyarságban erősödtek.

Zemplényi Imre